

**Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Асоціація університетів України
Одеська обласна державна адміністрація
Одеська міська рада
Одеський обласний інститут удосконалення вчителів
Освітньо-культурний центр «Інститут Конфуція»**

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО**

МАТЕРІАЛИ

ІІІ МІЖНАРОДНОГО КОНГРЕСУ

**«ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
В УНІВЕРСИТЕТСЬКОМУ ПРОСТОРІ»**

18-21 травня 2017 року

Місце проведення:

**Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського
(м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26)**

**Одеса
2017**

надання індивідові інформації, що попередньо готує його до можливих негативних наслідків або труднощів, які виникають у процесі розвитку рефлексії. Передусім ідеться про небезпеку надмірного занурення у внутрішній світ і зниження активності у зовнішньому світі; контекстне навчання через інтерпретацію результатів діяльності педагога у процесі підвищення кваліфікації для актуалізації в нього прагнення до розвитку рефлексії тощо.

З огляду на специфіку актуалізації процесу рефлексії через групову діяльність та обговорення її успішності з наданням безоцінного зворотного зв'язку найбільш оптимальними уявляються інтерактивні форми і методи навчання, у змісті яких завважається професійний досвід учителів. Головним психологічним засобом розвитку рефлексії педагогічних працівників є соціально-психологічний тренінг як найбільш ефективна й активна форма групової роботи. У процесі такого виду роботи створюється рефлексивне середовище, яке сприяє саморозвитку особистості, аналізу ситуацій взаємодії з огляду на свою точку зору та позицію партнера, розвитку здатності до пізнання і розуміння себе й інших у процесі спілкування [2]. Засобами, що забезпечують рефлексивне середовище є активні технології навчання, серед них надаємо перевагу груповій дискусії та її різновидам – «сфокусованій дискусії», «мозковому штурму».

Під час групових дискусій обговорюються актуальні питання, щодо яких учасники висловлюють власні ідеї, думки, запитання і відповіді. Таким чином учителі обмінюються думками, ідеями, настановами і досвідом з метою забезпечення зворотного зв'язку, уточнюють спільні позиції, сприймають взаємну інформацію, розвивають групову рефлексію, усувають упередженість в оцінці інших через аналіз індивідуальних переживань і відкритих висловлювань та сприяння учасникам виявляти свою компетентність для задоволення потреби у визнанні та повазі [3; 4]. За зіткнення протилежних думок учасників тренінгу породжується конструктивний діалог, прояснюються проблеми, з'ясовуються суб'єктивні позиції, які постають у новому світлі, усвідомлюються раціональні погляди інших тощо.

Література

1. Бондарчук О. І. Соціально-психологічні основи особистісного розвитку керівників загальноосвітніх навчальних закладів у професійній діяльності : монографія / О. І. Бондарчук. – К. : Науковий світ, 2008. – 318 с.
2. Марусинець М. Професійна рефлексія майбутнього вчителя початкових класів: теорія та практика формування : монографія / М. М. Марусинець ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника. – Івано-Франківськ, 2012. – 420 с.
3. Прутченков А. С. Социально-психологический тренинг в школе / А. С. Прутченков ; 2-е изд., дополн. и перераб. – М. : ЭКСМО-Пресс, 2001. – 640 с.
4. Янчук В. А. Введение в современную социальную психологию / В. А. Янчук. – Мн. : АСАР, 2005. – 768 с.

СУТНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Пальшкова І. О.

Університет Ушинського, Україна

Основне поле діяльності вихователя – в створенні культурного середовища розвитку особи дитини і наданні йому допомози в знаходженні свого місця в культурі (виборі цінностей, середовища життєдіяльності і способів культурної самореалізації в ній). Для здійснення цього завдання необхідне виховання нового типу педагога, здатного ввести дитину в культуру, навчити його бачити, відчувати, думати, забезпечити корекцію індивідуального; розвитку, допомогти адаптуватися до життя і здійснити акти творчої самореалізації і життєвого самовизначення. Таке уявлення про педагогічну діяльність дозволяє наповнити новим сенсом образ педагога професіонала. Він здатний будувати свою життєдіяльність в культурних формах, організовуючи освітній простір так, щоб культуровідповідне буття актуалізувалося і для дітей, включених в цей простір. Висока педагогічна культура розглядається як основоположна характеристика особи, діяльності і педагогічного спілкування вчителя. Педагогічна культура – це характеристика цілісної особи педагога, тому її розвиток – реальний процес руху професійної особи педагога до нового якісного стану. Спостереження показують, що найдієвішим чинником і стимулом підвищення рівня педагогічної культури є включеність вчителя в педагогічну творчість, інноваційну діяльність, дослідницький пошук.

Педагогічна культура – явище багатобічне і багаторівневе. Вона існує на рівні суспільства як формована в конкретних історичних і соціально-культурних умовах сукупність найбільш

поширених уявлень про навчання і виховання і особливості педагогічних практик; як існуючі норми і традиції виховання (зокрема, сімейного). У конкретному педагогічному співтоваристві (у школі, наприклад) також діє певна педагогічна культура – сукупність етичних, психологічних і професійних позицій, підходів і методів. І, нарешті, у кожного педагога, вчителя або вихователя є своя педагогічна культура – сукупність особистих професійних установок, принципів, прийомів, вироблених на основі досвіду і майстерності.

Узагальнено виразити суть педагогічної культури можна таким чином: педагогічна культура – це деяка сукупність (іноді не просто сума, але система, відкрита або закрита) ціннісних відносин до освіти і дитини, які наочно і практично реалізуються в освітніх процесах. Показниками педагогічної культури (у різних її формах) служать стан і якість освіти, рівень утвореної в суспільстві, культура організації освіти в конкретній школі, майстерність окремого педагога, комунікативна культура.

Якість освіти залежить перш за все від такого важко уловимої, але украй важливої якості, як «культура педагога», ширше – «педагогічної культури»; вона – комплексне багаторівневе явище, що включає і особові якості: характер, товарицькість, загальну ерудицію, творчий потенціал в цілому. Саме культура педагога часто визначає, як діятиме в конкретному освітньому процесі та або інша технологія: високий рівень розвитку особи дозволить удосконалити буденні прийоми, низький же культурний рівень може звести нанівець перспективну технологію.

Культура педагога – не вибудовування якоїсь «чужої траєкторії», а професійна участь в «самобудівництві», яке методом проб і помилок веде сама дитина. Вчитель завжди повинен пам'ятати, що він діє на «території» іншої людини, в полі його, тобто іншого, саморозвитку і еволюції, а тому він завжди повинен діяти дуже коректно і обережно.

Педагогічна культура включає ще і багато що з того, що можна охарактеризувати як здібність до глибинного спілкування з дитиною, але цією здатністю вдається опанувати не кожному педагогові. Для багатьох педагогічна культура залишається лише модифікацією звичайних Знов, виражених в поняттях педагогіки. Культура педагога – в багатстві його власних інтересів і вільному володінні на цій основі різноманітним засобам забезпечення основних освітніх процесів, орієнтованих на особистий інтерес кожної дитини. Такий досвід приходить в центрованому спілкуванні – діалозі з дітьми, що вимагає розуміння не тільки складності культурного простору розвитку дитини і культурного освітнього простору, але і неоднозначності розуміння своєї ролі (педагог – не просто вчитель, а людина, індивідуальність: саме у цьому екзистенціальному просторі він може взаємодіяти з дитиною).

У сучасних умовах, коли освіту здобувають не тільки в школі, його зміст і форми принципово змінюються. Реальне розуміння ситуації дозволяє позитивно розглядати питання про зміну основних цінностей освіти. Зміна культурних цінностей освіти необхідна, оскільки в культурі міняється все і навіть інтерпретація загальнолюдських цінностей.

Аналіз нормативних документів, які визначають зміст теоретичної і практичної підготовки вчителів початкових класів до професійної діяльності, емпіричні дані засвідчують, що їх професійно-педагогічна культура не є предметом і метою цілеспрямованого формування. Означена культура формується у вчителів практиків переважно під впливом досвіду роботи у початковій школі, але при цьому не виходить за межі інтенсивних форм її існування. Вищі – імперативні та аксіологічні, форми професійно-педагогічної культури вчителів початкових класів вимагають створення в процесі їхньої підготовки до професійної діяльності спеціальних умов.

Впровадження визначених педагогічних умов та їх реалізацію на засадах практико-орієнтованого підходу забезпечують формування педагогічної культури майбутніх учителів початкових класів незалежно від індивідуальних особливостей, що зумовлені їх спрямованістю на професійну діяльність в певній сфері, інтересом до цієї діяльності. Проте самостійність і активність в початковій діяльності є чинниками, що позитивно впливають на цей процес.

Література

1. Бех І.Д. Становлення професіонала в сучасних соціальних умовах // Педагогіка толерантності. – 2001. – № 3-4. – С. 157-162.
2. Стрельников В. Розвиток особистісних смислів і ціннісних орієнтацій педагога // Шлях освіти. – 2001. – № 2. – С. 11-13.